

R O M Â N I A

CURTEA DE APEL CLUJ
SECȚIA A II-A CIVILĂ

DECIZIE CIVILĂ Nr. 166/2020
Ședința publică de la 28 Mai 2020
Completul compus din:
PREȘEDINTE Mirela Budiu
Judecător Simona Al Hajjar
Judecător Axente-Irinel Andrei
Grefier Raluca Elena Oprea

S-a luat spre examinare recursul declarat de recurenta [REDACTAT] în contradictoriu cu intimata OTP BANK ROMÂNIA SA împotriva nr. deciziei civile nr. 232 /04.10.2019 pronunțată de Tribunalul Satu-Mare în dosar nr. 8765/271/2016*, cauza având ca obiect Litigii cu profesioniștii - contestație creditor Legea 77/2016 – rejudecare.

La apelul nominal făcut în ședința publică, la a doua strigare, se constată lipsa părților litigante.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefier care învederează faptul că recursul se află la primul termen de judecată fiind scutit de la plata taxei judiciare de timbru.

Prin Serviciul Registratură s-au înregistrat la data de 26.05.2020 concluzii scrise din partea recurenteii.

Cu titlu prealabil, în acord cu prevederile art. 131 C.Pr.Civ., 96 alin. 1 pct. 3 C.Pr.Civ., art. 483 alin. 4 din același act normativ prin raportare la art. 8 și 9 din Legea nr. 77/2016 Curtea constată că este competentă general, material și teritorial să soluționeze cauza.

Curtea constată că prin intermediul concluziilor scrise înregistrate la dosarul cauzei recurenta și-a exprimat poziția procesuală în sensul susținerii recursului astfel cum a fost formulat.

Întrucât pricina se află în stare de judecată Curtea reține cauza în pronunțare.

INSTANȚA

I. Prin decizia civilă nr. 181/09.04.2019 pronunțată de Curtea de Apel Cluj, s-a admis recursul declarat de recurenta reclamantă [REDACTAT] împotriva Deciziei nr. 104/27.04.2018 pronunțată de Tribunalul Satu Mare, care a fost casată cu trimitere pentru o nouă judecare la aceeași instanță având în vedere că instanța de apel a soluționat procesul fără a intra în judecata fondului, instanța de rejudecare urmând să administreze probe și să analizeze dacă sunt îndeplinite în cauză condițiile referitoare la existența impreviziunii.

II. Prin decizia civilă nr. 232/04.10.2019 pronunțată de Tribunalul Satu-Mare în dosar nr. 8765/271/2016*, în rejudecare, s-a respins ca nefondat apelul declarat de apelanta contestatoare [REDACTAT] împotriva sentinței civile nr. 4502/2017 pronunțată de Judecătoria Oradea în dosarul nr. 3765/271/2016 în contradictoriu cu intimata OTP Bank România, având ca obiect contestație creditor Legea nr. 77/2016.

III. Împotriva acestei decizii a declarat recurs [REDACTAT] solicitând admiterea lui, modificarea hotărârii recurate și admiterea acțiunii, astfel cum a fost formulată și precizată, respectiv: constatarea stingerii datoriilor sale față de creditorul OTP BANK ROMÂNIA SA, în calitate de succesoare în drepturi a BĂNCII MILLENNIUM SA, în condițiile art.4, 5 și 8 alineat 5 din Legea nr. 77/2016, datorii născute din contractul de Credit ipotecar nr.0807280025 din 29.07.2008; obligarea pârâtei OTP BANK ROMÂNIA SA în calitate de succesoare în drepturi a BĂNCII MILLENNIUM SA, la stingerea oricărei datorii ale recurenteii, în calitate de debitor

principal, respectiv dobânzi, penalități, izvorând din contractul de credit ipotecar susmenționat, în conformitate cu dispozițiile prezentei legi, ca urmare a vânzării de către Bancă a imobilului cu care s-a garantat acest credit, anume apartament cu 2 camere și dependințe situat în Oradea, Str. Aleea Salca, nr. 1, bl.X2, ap. 12, județul Bihor, înscris în CF 44864 Oradea, nr. cadastral 8558/6/19, la licitație publică în dosar execuțional 1034/2014 al BEJ Chizec, conform procesului verbal de licitație imobiliară din 28.11.2014 rămas definitiv la 28.12.2014, depus la dosar: întoarcerea executării silite pentru suma de 942 lei reținută la data de 07.07.2016 din veniturile mele aferente lunii 06.2017 și virată în contul BRD al BEJ Chizec - astfel cum reiese din tabelul cu plăți efectuate referitoare la popririle mele emis de Tribunalul Bihor - serviciul contabilitate și anexat la dosarul de fond, sumă reținută după introducerea prezentei acțiuni, fără cheltuieli de judecată.

În speță, recurenta a indicat ca temei de drept al cererii de recurs dispozițiile art. 483 și următoarele din Noul Cod de Procedura Civilă care reglementează căile de atac ce pot fi exercitate împotriva hotărârilor date în apel.

În cuprinsul cererii de recurs se regăsesc critici de nelegalitate propriu-zise la adresa deciziei recurate, ce pot fi încadrate în dispozițiile art. 488 NCPC, care atrag modificarea ori casarea hotărârii.

O primă critică de nelegalitate invocată privind încălcarea și aplicarea greșită a normelor de drept material este că instanța de apel a soluționat în mod greșit aplicabilitatea dispozițiilor art. 1271 cod civil, apreciind că nu este aplicabil în procedura reglementată de legea dării în plată.

Dispozițiile art.1271 din Noul cod civil, materia dreptului consumatorului conține dispoziții de ordine publică așa cum rezultă din reglementarea internă dar și comunitară (Hotărârea Banca Espanol de Credito, punctul 68) sunt aplicabile și în raport de dispozițiile art.6 alin.6 din noul cod care dispun că dispozițiile legii noi sunt aplicabile și efectelor viitoare ale situațiilor juridice raportate anterior intrării în vigoare a acesteia, derivate din regimul general al bunurilor, în speță dreptul de creanță și indirect dreptul de proprietate al reclamantului, vizat de ipoteca cu care a fost garantat rambursarea creditului de nevoi personale.

Dispozițiile art.1271 dispun că „Părțile sunt ținute să își execute obligațiile, chiar dacă executarea lor a devenit mai oneroasă, fie datorită creșterii costurilor executării proprii, fie datorită scăderii valorii contraprestației. Cu toate acestea, dacă executarea contractului a devenit excesiv de oneroasă datorită unei schimbări excepționale a împrejurărilor care ar face vădit injustă obligarea debitorului la executarea obligației, instanța poate să dispună:

a) adaptarea contractului, pentru a distribui în mod echitabil între părți pierderile și beneficiile ce rezultă din schimbarea împrejurărilor;

b) încetarea contractului, la momentul și în condițiile pe care le stabilește. Dispozițiile alin.2 sunt aplicabile numai dacă: a) schimbarea împrejurărilor a intervenit după încheierea contractului; b) schimbarea împrejurărilor, precum și întinderea acesteia nu au fost și nici nu puteau fi avute în vedere de către debitor, în mod rezonabil, în momentul încheierii contractului;

c) debitorul nu și-a asumat riscul schimbării împrejurărilor și nici nu putea fi în mod rezonabil considerat că și-ar fi asumat acest risc;

d) debitorul a încercat, într-un termen rezonabil și cu bună-credință, negocierea adaptării rezonabile și echitabile a contractului.

O doua critică de nelegalitate invocată privitor la încălcarea și aplicarea greșită a normelor de drept material este că instanța de apel a soluționat în mod greșit inexistența impreviziunii raportat la faptul că nu a făcut dovada privind situația patrimonială a recurente, iar vânzarea garanției, scăderea veniturilor, situația popririlor, divorțul, moartea mamei, nu sunt elemente care să ducă la impreviziune, deși nu exista o definiție clară a impreviziunii.

În motivarea recursului recurenta a arătat că Legea nr. 77/2016 se reduce la 2 aspecte de admisibilitate, pe care instanța trebuie să le ia în considerare : dacă consumatorului cu imobilul adus în garanție i se aplică Legea nr. 77/2016 și să analizeze notificarea de dare în plată raportat la impreviziune.

Privitor la dovedirea impreviziunii, recurenta a făcut dovada impreviziunii, conform adevărilor și chitanțelor depuse la dosarul de fond la data de 03.04.2017, nu are în proprietate nici un bun, locuiește în chirie în locuința din fondul municipal, împreună cu fiul său, este singură și are în întreținere un băiat student la Timișoara, și nu realizează alte venituri în afara salariului.

motiv pentru care în prezent nu-și mai poate plăti creditul în continuare, deoarece în cazul respingerii cererii sale și a obligării la plata în continuare a sumei de 942 lei lunar - reprezentând poprire, indicată în adresa nr.4006/24/A/01.07.2016 emisă de Tribunalul Bihor - serviciul contabilitate - doamnei executor judecătoresc Chizec Maria Victoria va rămâne lunar cu suma de 1284 lei, pentru ea și fiul său student în anul I la Facultatea de Chimie, Biologie, Geografie, Timișoara, învățământ cu frecvență, fapt care i-ar face aproape imposibil traiul de zi cu zi, precum și continuarea facultății.

La data de 29.07.2008, prin convenția de credit nr. 0807280025 din 29.07.2008 pârâta MILLENIUM BANK i-a acordat o facilitate de credit de 38.700 CHF, cu o perioadă de rambursare de 324 luni, garantat prin ipotecarea unui imobil extrem de valoros, apartament cu 2 camere și dependințe situate în Oradea str.Aleea Salca nr. 1, bl. X2, ap. 12, județul Bihor înscris în CF.44864 Oradea, nr. cadastral 8558/6/19 în suprafață utilă de 37,12 mp, dobândit în baza Contractului de vânzare cumpărare autentificat sub nr.66627/1995 de Notariat de Stat prin VALENTINA STANCA, care a și fost adus în garanție.

Acest imobil a fost vândut de Bancă prin executare silită conform procesului verbal de licitație imobiliară din 28.11.2014, rămas definitiv la 28.12.2014 în dosarul execuțional nr.1034/2014 al BEJ CHIZEC la valoarea de 64.300 lei.

O a treia critică de nelegalitate invocată privitor la încălcarea și aplicarea greșită a normelor de drept material este că instanța de apel a soluționat în mod greșit litigiul din perspectiva echilibrul contractual între părți și limitele riscului inerent unui contract de credit.

Intervenția legiuitorului în această situație este de natură să asigure echilibrul contractual între părți și limitele riscului inerent unui contract de credit, eliminând din sfera raporturilor dintre debitor și creditor riscul supraadăugat.

În speță, recurenta a fost executată silit de către creditorul său, iar locuința ipotecată a fost vândută și întreg prețul acesteia a intrat în buzunarele creditorului. Cu toate acestea, așa cum se întâmplă adesea, prețul locuinței vândute silit nu a fost suficient să acopere toate datoriile celui împrumutat. În acest context, datornicul (recurenta) s-a văzut pus în situația de a profita de prevederea de mai sus din Legea dării în plată și a notificat creditorul cerându-i să recunoască faptul că, în urma executării silite, datoriile sale s-au stins.

Față de cele arătate, consideră că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art.4 și 8 alin 5 din Legea nr. 77/2016 pentru darea în plată.

În speță, cu puterea evidenței se constată că obligația debitoarei a devenit excesiv de oneroasă - cumpărarea monedei CHF cu lei românești la o valoare mai mare de peste 100 % decât la data încheierii contractului de credit datorită unei schimbări excepționale a împrejurărilor - moneda CHF a avut o apreciere radicală față de moneda națională, LEU-ul, prin mecanismul schimbului valutar necesar plății creditului, aspect ce face vădit injustă obligarea acesteia la executarea obligației în continuare în această modalitate deoarece: această împrejurare a intervenit după încheierea contractului; schimbarea împrejurărilor și întinderea lor nu au putut fi prevăzute în mod rezonabil de reclamant prin prisma noțiunii de consumator mediu și normal informat și în lipsa unei informări obiective din partea băncii; reclamantul nu și-a asumat riscul schimbării împrejurărilor întrucât în contract nu este menționat nimic în privința riscului valutar; reclamantul a încercat negocierea adaptării rezonabile și echitabile a contractului prin mediere și de asemenea prin negociere directă așa cum rezultă din actele depuse la dosar.

Recurenta a solicitat și restituirea sumelor încasate după notificarea de dare în plată, având în vedere că au fost virate sume de bani în contul creditoarei, după această notificare/acțiune în instanțe în sumă de 942 lei (reținută la 01.07.2016).

În concluzie, recurenta a solicitat admiterea recursului și modificarea sentinței recurate în sensul admiterii acțiunii, astfel cum a fost formulată și precizată, conform motivelor invocate și a probatoriului administrat în cauză, inclusiv practica judiciară depusă la dosar.

Nu a solicitat cheltuieli de judecată.

IV. Deliberând, Curtea reține următoarele:

Prin decizia civilă nr. 232/04.10.2019 pronunțată de Tribunalul Satu Mare, s-a respins ca nefondat apelul declarat de petenta-recurentă împotriva sentinței civile nr.4502 din 12.06.2017, pronunțată de Judecătoria Oradea în dosarul nr. 8765/271/2016, prin care s-a respins acțiunea

formulată de recurenta [redacted] privind constatarea stingerii datoriei față de creditorul OTP BANK ROMÂNIA SA - în calitate de succesoare în drepturi a BĂNCII MILLENNIUM SA, în baza art.4, 5 și 8 alineat 5 din Legea nr. 77/2016, instanța de apel apreciind că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de Legea nr. 77/2016 privitor la dovedirea impreviziunii, respectiv că nu s-a dovedit existența unor evenimente excepționale și exterioare ce nu puteau fi prevăzute în mod rezonabil la data încheierii contractului de credit și care să fi făcut excesiv de oneroasă executarea obligațiilor, precum și faptul că dispozițiile art. 1271 cod civil nu sunt aplicabile, legea specială fiind Legea nr. 77/2016.

Aceste statuări sunt criticate prin recursul declarat, petenta apreciind că instanța de apel a realizat o greșită interpretare a prev. Legii nr. 77/2016, prin raportare la situația sa personală.

Curtea reține că la data de 29.07.2008, prin convenția de credit nr. 0807280025 din 29.07.2008, MILLENIUM BANK SA i-a acordat recurenteii o facilitate de credit de 38.700 CHF, cu perioadă de rambursare de 324 luni, garantat prin ipotecarea unui apartament cu 2 camere și dependințe, situat în Oradea str.Aleea Salca nr. 1, bl. X2, ap. 12, județul Bihor înscris în CF.44864 Oradea, nr. cadastral 8558/6/19 în suprafață utilă de 37.12 mp, dobândit în baza Contractului de vânzare cumpărare autentificat sub nr.66627/1995 de Notariat de Stat.

Întrucât recurenta a ajuns în imposibilitate de achita ratele lunare, creditul a fost declarat scadent anticipat, fiind declanșată procedura executării silită, în cadrul căreia imobilul a fost vândut conform procesului verbal de licitație imobiliară din 28.11.2014, rămas definitiv la 28.12.2014, în dosarul execuțional nr.1034/2014 al BEJ CHIZEC, pentru prețul de 64.300 lei.

Ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 77/2016, recurenta a apelat la disp. art. 4, s. 5 din acest act normativ, emițând o notificare în atenția creditorului bancar (actualmente, în urma fuziunii OTP Bank SA), iar apoi a introdus pe rolul judecătoreii prezenta cerere, prin care a solicitat să se solicite aplicarea art. 8 alin. 5 din lege. De menționat este că suma obținută din vânzarea imobilului nu a fost suficientă pentru stingerea integrală a debitelor acumulate de recurentă, astfel încât împotriva acesteia se derulează în continuare demersurile de executare silită, în vederea stingerii datoriei reziduale, prin poprirea drepturilor sale salariale (procedura suspendată, urmare a formulării notificării).

Instanțele de fond au considerat ca cererea nu este întemeiată, nefiind prezente în cauză condițiile impreviziunii.

Curtea nu va achiesa la această statuare, dispunând în sensul admitterii recursului, în baza prev. art. 488 pct. 8 C.pr.civ., pentru următoarele considerente:

Cu titlu prealabil, instanța va enunța dispozițiile legale aplicabile materiei litigioase:

În conformitate cu prevederile art. 4 din Legea nr. 77/2016 pentru stingerea creanței izvorând dintr-un contract de credit și a accesoriilor sale prin dare în plată trebuie îndeplinite, în mod cumulativ, următoarele condiții:

a) creditorul și consumatorul fac parte din categoriile prevăzute la art. 1 alin. (1), astfel cum acestea sunt definite de legislația specială;

b) quantumul sumei împrumutate, la momentul acordării, nu depășea echivalentul în lei al 250.000 euro, sumă calculată la cursul de schimb publicat de către Banca Națională a României în ziua încheierii contractului de credit;

c) creditul a fost contractat de consumator cu scopul de a achiziționa, construi, extinde, moderniza, amenaja, reabilita un imobil cu destinație de locuință sau, indiferent de scopul pentru care a fost contractat, este garantat cu cel puțin un imobil având destinația de locuință;

d) consumatorul să nu fi fost condamnat printr-o hotărâre definitivă pentru infracțiuni în legătură cu creditul pentru care se solicită aplicarea prezentei legi.

În situația în care executarea obligațiilor asumate prin contractul de credit a fost garantată cu două sau mai multe bunuri, în vederea aplicării procedurii prevăzute de prezenta lege debitorul va oferi în plată toate bunurile ipotecate în favoarea creditorului.

În acord cu prev. art. 8:

„(1) În situația în care creditorul nu se conformează dispozițiilor prevăzute de prezenta lege, debitorul poate cere instanței să pronunțe o hotărâre prin care să se constate stingerea obligațiilor născute din contractul de credit ipotecar și să se transmită dreptul de proprietate către creditor.

(2) Cererea se judecă cu celeritate, cu citarea părților, de către judecătoria în circumscripția căreia domiciliază debitorul.

(3) Până la soluționarea definitivă a cererii prevăzute la alin. (1) se menține suspendarea oricărei plăți către creditor, precum și a oricărei proceduri judiciare sau extrajudiciare demarate de creditor sau de persoane care se subrogă în drepturile acestuia împotriva debitorului.

(4) Acțiunea prevăzută de prezentul articol este scutită de plata taxei judiciare de timbru.

(5) Dreptul de a cere instanței să constate stingerea datoriilor izvorâte din contractele de credit aparține și consumatorului care a fost supus unei executări silite a imobilului ipotecat, indiferent de titularul creanței, de stadiul în care se află ori de forma executării silite care se continuă contra debitorului.”

Potrivit art. 11 din același act normativ, în vederea echilibrării riscurilor izvorând din contractul de credit, precum și din devalorizarea bunurilor imobile, prezenta lege se aplică atât contractelor de credit aflate în derulare la momentul intrării sale în vigoare, cât și contractelor încheiate după această dată.

Prin decizia nr. 623/25 octombrie 2016, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că sintagma „precum și din devalorizarea bunurilor imobile” din art. 11 teza întâi din Legea nr. 77/2016 este neconstituțională. A admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că prevederile din art. 11 teza întâi raportate la art. 3 teza a doua, art. 4, art. 7 și art. 8 din Legea nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite, sunt constituționale în măsura în care instanța judecătorească verifică condițiile referitoare la existența impreviziunii.

În ceea ce privește îndeplinirea cerințelor prev. de art. 4 din lege, recurenta are calitatea de consumator, iar quantumul sumelor împrumutate, la momentul acordării, nu depășea echivalentul în lei al 250.000 euro, creditul fiind garantat cu imobilul având destinația de locuință, așa cum s-a arătat și în cele ce preced.

Apoi, nu există contestații cu privire la faptul că s-a dovedit că recurenta nu a fost condamnată printr-o hotărâre definitivă pentru infracțiuni în legătură cu creditul pentru care a solicitat aplicarea prezentei legi.

Singura chestiune rămasă în divergență este cea privitoare la îndeplinirea condițiilor impreviziunii.

În acest context, cu privire la forța obligatorie a contractului, curtea reține că fundamentul principiului forței obligatorii a contractului îl constituie ideile de echitate și utilitate socială, iar nu forța suverană a voinței individuale. În consecință, principiul forței obligatorii a contractelor nu trebuie înțeles și aplicat în mod absolut.

Impreviziunea se raportează la prejudiciul suferit de una dintre părțile contractante, în cursul executării contractului, ca urmare a dezechilibrului valoric între prestații, determinat, de regulă, de creșterea rapidă și neîncetată a prețurilor și de deprecierea banilor.

Conform teoriei impreviziunii (rebus sic stantibus), este necesară revizuirea efectelor actului juridic, din cauza ruperii echilibrului contractual ca urmare a schimbării împrejurărilor avute în vedere de părți în momentul încheierii actului juridic. Dacă nu s-ar opera o asemenea revizuire, s-ar ajunge la situația în care efectele actului juridic să fie altele decât cele pe care părțile, în momentul încheierii respectivului act, au înțeles să le stabilească.

Pentru justificarea teoriei impreviziunii, s-a arătat că ori de câte ori executarea unui contract sinalagmatic devine prea oneroasă pentru una din părțile contractante, este admisibilă revizuirea efectelor lui, pentru a se restabili echilibrul valoric al prestațiilor, deoarece părțile s-au obligat în condițiile economice existente la data încheierii contractului.

Impreviziunea apare ca o împrejurare obiectivă, independentă de culpa debitorului și determinată de evenimente exterioare voinței acestuia, dar care nu împiedică în mod absolut și insurmontabil executarea obligațiilor contractuale. În ce privește conceptul de impreviziune, acesta trebuie să implice o gravă alterare a echivalenței/echilibrului contractual sau cum a argumentat Curtea Constituțională în Decizia 623/2016 „impreviziunea intervine când în executarea contractului a survenit un eveniment excepțional și exterior ce nu putea fi prevăzut în mod rezonabil la data „încheierii contractului în privința amplitudinii și efectelor sale, ceea ce face excesiv de oneroasă executarea obligațiilor prevăzute de acesta”.

În decizia menționată anterior, instanța de contencios constituțional a statuat că legiuitorul a avut în vedere reechilibrarea prestațiilor în condițiile în care, pe perioada executării contractului, a intervenit un risc supraadăugat riscului firesc ce însoțește un contract de credit și în care niciuna dintre părți nu este culpabilă de apariția evenimentului.

În considerentele deciziei nr. 623/2016 a CCR., instanța constituțională a reținut că „97. Impreviziunea vizează numai riscul supra-adăugat și, în condițiile intervenirii acestuia, este menită să reamenajeze prestațiile la care părțile s-au obligat în condițiile noii realități economice/juridice. Ea nu are drept scop revenirea la prestațiile de la momentul a quo al încheierii contractului de credit sau la riscul acceptat de către părți la același moment, fiind, așadar, străină acestora, dar oferă o bază legală pentru adaptarea sau încetarea contractului. Adaptarea are loc atunci când utilitatea socială a contractului poate fi menținută, pe când încetarea atunci când, în cazul intervenirii noilor condiții, contractul își pierde utilitatea socială.”

Pentru a se aprecia asupra posibilității incidenței teoriei impreviziunii trebuie analizat dacă a intervenit o schimbare a împrejurărilor legate de executarea contractului, împrejurări intervenite după încheierea acestuia și care să nu fi fost și să nu fi putut fi avute în vedere de către debitor, dacă modificarea circumstanțelor nu a fost integrată în riscul contractual, dacă cauza schimbării circumstanțelor are caracter exterior, obiectiv, independent de atitudinea părților. Aceste condiții jurisprudențiale au fost avute în vedere și la reglementarea instituției impreviziunii în noul cod civil, curtea subliniind însă că prev. art. 1271 NCC nu sunt aplicabile în cauză, raportat la data încheierii contractului. Cu toate acestea, această statuare nu împiedică admiterea recursului, din moment ce instituția impreviziunii a fost recunoscută și sub imperiul VCC.

În abordarea fundamentului impreviziunii trebuie avute în vedere următoarele repere: 1) funcția contractului în cadrul circuitului civil și 2) înțelesul noțiunii de bună-credință. Astfel, încât raportul juridic să fie analizat prin raportare la relația dintre normele care reglementează aceste instituții în Codul Civil (în cazul Vechiului Cod civil avem în vedere prevederile art. 269, 270 care sunt aplicabile convenției prin raportare la regula tempus regit actum).

În mod evident, părțile contractante se află într-o poziție antagonică în legătura cu interpretarea și aplicarea regulilor referitoare la instituția impreviziunii.

În timp ce profesionistul pledează pentru intangibilitatea contractului, consumatorul solicită instanței să intervină (în raport de realitățile economice concrete) pentru a fi înlăturate inechitățile produse de aplicarea absolută a postulatului libertății contractuale.

Așa cum s-a subliniat în literatura de specialitate, contractul nu reprezintă un scop în sine, ci constituie un instrument al vieții economice, astfel încât poate fi considerat intangibil doar în măsura în care este posibilă realizarea scopului în virtutea căruia a fost încheiat.

Or, executarea constituie doar unul din mijloacele prin care se realizează obiectivul propus. Astfel, nu se poate pretinde, cu temei, faptul că scopul ar fi ruina debitorului obligației excesiv de oneroase. Prin urmare, rămânând în acest registru se poate concluziona asupra faptului că o convenție nu este executată cu bună-credință, în condițiile în care au intervenit împrejurări de natură să bulverseze raportul dintre prestații.

În problematica impreviziunii se va reține funcția completatoare a principiului bunei-credințe întrucât ea permite și explică instituirea obligației de colaborare, de renegociere, de facilitare a executării contractului în cazul schimbării circumstanțelor. Funcția adaptativă a bunei-credinței (care permite judecătorului să modifice conținutul unei laturi a raportului obligational sau chiar de a-i constata desființarea în situații de criză) își găsește de asemenea aplicarea în materia impreviziunii.

Fidelitatea în executare este un aspect al executării cu bună-credință a contractelor.

În privința debitorului, îndatorirea de fidelitate constă în executarea obligației cu toate dificultățile mai mult sau mai puțin serioase ce ar putea să se ivească pe parcursul executării.

Loialitatea în executare nu trebuie însă privită ca o noțiune rigidă, deoarece există anumiți factori care o pot condiționa, imprevizibilitatea schimbării circumstanțelor fiind unul dintre aceștia. Astfel, debitorului nu i se va putea reproșa neîndeplinirea obligației cu fidelitate atunci când nu i se poate reține reaua-credință în declanșarea schimbării circumstanțelor. Cu privire la obligația de fidelitate din partea creditorului, aceasta cuprinde o serie de elemente care țin de aspectul negativ sau pasiv al manifestării principiului bunei-credințe. Creditorul în îndeplinirea acestei obligații se va

abține de la orice atitudine neloială de natură să determine onerozitatea excesivă a prestației debitorului.

Îndatorirea de colaborare a părților reprezintă un alt aspect al executării cu bună credință a contractelor. Cooperarea părților se poate concretiza în obligația de renegociere a contractului ca urmare a onerozității excesive sau a diminuării drastice a contraprestației. Prin urmare, rolul buneicredințe este tocmai acela de a îndrepta erorile unei egalități și libertăți contractuale absolute prin instituirea unor îndatoriri de cooperare de care părțile trebuie să țină seama în situațiile de criză a contractului.

În cazul producerii efectelor impreviziunii care generează o onerozitate excesivă a obligației debitorului, se activează obligația creditorului de a renegocia contractul.

Ca o concluzie, art. 969 Cod civil nu trebuie aplicat în mod izolat el fiind inseparabil de dispozițiile art. 970 Cod civil, executarea cu bună-credință fiind un corolar al obligativității contractului. În consecință, un contract poate rămâne legea părților numai în măsura în care pe parcursul executării sale, nici una dintre părți, pe fundalul intervenirii unei situații imprevizibile, nu și-a nesocotit îndatoririle ce-i revin potrivit executării cu bună-credință a prestațiilor.

Plecând de la aceste repere de ordin teoretic, curtea constată că premisele legale ale impreviziunii sunt îndeplinite în cauză, contrar celor statuate de tribunal.

Aceasta întrucât este evident că la originea dezechilibrului contractual invocat de debitor se află hipervalorizarea CHF. Situația de criză a contractului s-a născut și își are originile în semnarea contractului în CHF, acesta fiind elementul generator al situației de impreviziune ce a intervenit.

Astfel, așa cum arată recurentă, între momentul accesării creditului și cel al notificării de dare în plată, moneda CHF s-a hipervalorizat, înregistrând o creștere de peste 100%.

Apoi, nu trebuie uitat că recurenta a ajuns în imposibilitate de a achita ratele tocmai datorită acestei împrejurări, care a generat și declararea scadenței anticipate a creditului și vânzarea imobilului și, cu toate acestea, este urmărită silit în continuare, pentru recuperarea datoriei reziduale, prețul obținut fiind insuficient pentru acoperirea întregului debit.

Intervenirea riscului supraadăugat este evidentă.

Așa fiind, pe un alt palier, subsecvent, al analizei, curtea conchide că debitorul nu a întreprins nimic de natura a determina: 1) fie schimbarea circumstanțelor contractuale; 2) fie efectul produs asupra contractului (fluctuația cursului de schimb valutar nu ține de conduita sa).

Refuzul de executare se caracterizează prin liceitate, în virtutea dreptului de renegociere a contractului, iar riscul produs nu a fost asigurat.

Principiul nominalismului nu poate fi invocat cu succes în cauză, deoarece, într-un contract afectat de schimbarea circumstanțelor, principiul nominalismului monetar nu se aplică, recurgerea la mecanismul impreviziunii contractuale fiind permis.

Evenimentul perturbator în economia contractului îl constituie fluctuația majoră a cursului de schimb valutar, fluctuație care a intervenit ulterior perfectării sale. Exterioritatea evenimentului constitutiv de impreviziune este incontestabilă.

Ținând cont de criteriul obiectiv bonus pater familias (debitorul fiind consumator), de calitatea de profesionist a creditorului, de natura, durata și circumstanțele existente la epoca perfectării convenției (care s-a caracterizat prin stabilitatea cursului pentru interval semnificativ), curtea reține că fluctuația majoră a cursului de schimb valutar constituie un eveniment de natură imprevizibilă. La măsurarea criteriului de imprevizibilitate este extrem de relevantă starea generală a mediului economic de la data perfectării contractului, când cursul valutar era stabil de multă vreme, situație care s-a reflectat în contract. Acest lucru transpare, de altfel, și din modul în care a fost determinată eligibilitatea consumatorului, deoarece o fluctuație de curs nu a fost previzionată și nu s-a avut în vedere la stabilirea gradului de îndatorare. Riscul valutar nu a fost avut în vedere în nici un fel atunci când s-a analizat dacă consumatorul se poate încadra în criteriile de eligibilitate și când s-a determinat gradul de îndatorare.

În aceste condiții nu se poate susține cu temei faptul că am fi în prezenta unui risc asumat.

Categoria riscurilor inerente/asumate nu poate fi definită făcându-se abstracție de contextul economic și de condițiile în care convenția inițială a fost încheiată. De altfel, este de notorietate faptul că produsul bancar în discuție a fost lansat pe piață în considerarea specificului acestei monede care a fost prezentată de profesioniști drept una stabilă. De aici decurge și faptul că riscul

valutar în discuție (fluctuația cu peste 100% a monedei creditului în raport de moneda în care se realizau veniturile) nu face parte din categoria riscurilor asumate.

Nu se poate nega că majorarea cursul de schimb valutar a condus la onerozitatea excesivă a obligației debitorului și că executarea antrenează costuri exorbitante pentru debitor care este dezavantajat, dezechilibrul contractual fiind prezent, datele financiare prezentate în recurs fiind extrem de relevante.

Măsurarea efectului produs de fluctuația cursului de schimb valutar este posibilă atât prin raportare la criteriul subiectiv al ruinei debitorului cât și prin raportare la criteriul obiectiv al dublării prestației. Dificultatea majoră, excesivă în care se află debitorul este evidentă. În acest context înlăturarea principiului forței obligatorii a contractului se justifică ca urmare a perturbării echilibrului contractual.

În sinteză, curtea reține că riscul nu a intrat în previziunile părților. Imprevizibilitatea este recunoscută după semnul că executarea contractului a devenit excesiv de oneroasă, contractul încetând să răspundă utilității sale sociale.

Dezechilibrul excesiv creat de fluctuația majoră a cursului de schimb valutar privează contractul de orice coerență și interes pentru debitor. Niciun consumator slab, mediu sau bine informat, dacă i s-ar fi comunicat faptul că în decurs de aproximativ 10 ani, va avea loc o apreciere a CHF de peste 100%, nu ar fi încheiat un asemenea contract de credit. Așadar, variația monedei străine în care a fost acordat creditul reprezintă o împrejurare externă, ce nu putea fi în mod rezonabil prevăzută la momentul încheierii contractului de credit și care nu trebuie dovedită de către debitor. Este evident că o creștere a cursului monedă națională - monedă străină în care a fost acordat creditul, între data încheierii creditului de credit și data formulării notificării de către debitor, de peste 100%, depășește limitele rezonabilității și trece de sfera unei onerozități excesive, aflându-ne pe tărâmul unui risc supraadăugat.

În ceea ce privește condiția subiectivă la care face referire Curtea Constituțională în Decizia nr. 623 din 25.10.2016, respectiv buna-credință în exercitarea drepturilor și obligațiilor contractuale ale părților (condiții subiective), precum și a echității (ce presupune atât o latură obiectivă cât și una subiectivă) trebuie relevate următoarele aspecte:

Debitoarea este consumator în sensul legislației protecției consumatorilor, întrucât în contractul de credit încheiat cu creditoarea acționează în scopuri personale, exterioare oricărei activității comerciale, industriale sau de producție, artisanale sau liberale.

Aceasta a acționat cu bună-credință atât la încheierea contractului cât și pe parcursul derulării acestuia. Cu toate acestea, este într-o poziție net inferioară Băncii, situație total inechitabilă atât din punct de vedere obiectiv cât și subiectiv. Astfel, aceasta, în calitate de consumator, este pusă în continuare în situația de a suporta în întregime dezechilibrul contractual apărut ca urmare a hipervalorizării monedei CHF, respectiv de a achita datoria reziduală, ulterior valorificării imobilului adus în garanție.

Este evident că debitoarea era conștientă că putea să ajungă în situația de a nu mai realiza veniturile pe care le realiza la momentul încheierii contractului, în condițiile în care și-ar fi pierdut locul de munca sau s-ar fi pensionat, tocmai de aceea banca are constituită în favoarea ei ipoteca.

Dar nici într-un caz debitoarea nu s-a obligat, de exemplu, sa-și dubleze, tripleze veniturile pentru a-și putea achita doar ratele sau să plătească o sumă disproporționată în detrimentul vieții personale. Debitoarea nu a avut posibilitatea de a negocia contractul și nu a avut posibilitatea de a stabili clauze în favoarea sa, sau de a limita riscul valutar. Este evident că debitoarea se afla și se află într-o poziție de inferioritate față de cealaltă parte contractantă, suportând în proporție covârșitoare dezechilibrul contractual apărut, chiar și în urma vânzării apartamentului.

În schimb, intimata este profesionistă în sensul aceleiași legislații a protecției consumatorului, întrucât este persoană juridică autorizată care, în temeiul unui contract ce intră sub incidența legilor protecției consumatorilor, acționează în cadrul activității sale comerciale.

Este adevărat că, luând în considerare nota de fundamentare a legii dării în plată și conform deciziei Curții Constituționale nr. 623 din 25.10.2016, premisele aplicării remediului maximal al dării în plată/stingerii integrale a datoriei păreau a fi intrinsec legate de condiția subiectivă a ruinei debitorului (mult contestată de doctrină, care pleda în materia impreviziunii de drept comun pentru exclusivitatea criteriilor obiective, ruina debitorului fiind considerată un criteriu excesiv).

Această condiționare ar trebui însă limitată la nivelul condiției imprevizibilității și a bunei credințe a debitorului, condițiilor eminentamente obiective fiind justificat să li se acorde prevalență. În privința condiției subiective, este limpede că un consumator mai bogat nu a avut o capacitate de prevedere mai mare decât un consumator sărac, nici unul care poate plăti mai mult ca unul care nu poate plăti. În acest sens, se remarcă și un reviriment jurisprudențial al Curții Constituționale care în Decizia nr.415/19 iunie 2018 reține că impreviziunea vizează numai o ruină contractuală care afectează utilitatea socială a contractului și nicidecum o ruină personală a debitorului.

Curtea Constituțională a relevat în decizia nr. 415/19 iunie 2018 că în evaluarea impreviziunii se vor analiza exclusiv prestațiile părților din contractul de credit de natură să determine ruina contractuală și nu se vor avea în vedere aspecte financiare, materiale care nu se află în legătură cu această convenție. În caz contrar ar fi alterată noțiunea de impreviziune contractuală care ar glisa în cazul dat pe la evaluarea dezechilibrului dintre prestațiile părților la analiza caracterului suficient sau insuficient al veniturilor debitorului.

Curtea Constituțională a subliniat faptul că instanța judecătorească investită în temeiul 7. 8 din Legea 77/2016 își va limita analiza la dinamica obligațiilor reciproce întemeiate pe contractul de credit și în măsura în care va ajunge la concluzia că această dinamică este de natură să conducă la ruina contractuală a debitorului prin materializarea riscului supraadăugat, va putea constata că referitor la contractul de credit a intervenit impreviziunea (paragrafele 31, 32, 35).

Acest reviriment de jurisprudență este unul care este confirmat și de decizia Curții Constituționale nr. 731/2019 a Curții Constituționale, criteriul imposibilității de plată (ruina individuală) fiind înlocuit cu abordarea clasică a instituției impreviziunii, adică evaluarea dezechilibrului contractual independent de posibilitatea concretă a debitorului de a continua îndeplinirea obligațiilor contractuale.

Astfel, paragrafele relevante din Decizia 731/2019 sunt:

65) „ Prin Decizia nr. 623 din 25 octombrie 2016, anterior referită, paragraful 100, Curtea a statuat că, "potrivit arhitecturii constituționale și legale, în caz de neînțelegere între părți, evaluarea existenței situației neprevăzute (condiție obiectivă) și a efectelor sale asupra executării contractului, a bunei-credințe în exercitarea drepturilor și obligațiilor contractuale ale părților (condiții subiective), precum și a echității (ce presupune atât o latură obiectivă, cât și una subiectivă) trebuie realizată cu maximă rigoare []". Raportând cele de mai sus la ipoteza fluctuației de curs valutar, Curtea constată că este îndeplinită condiția obiectivă a intervenirii situației neprevăzute atât timp cât fluctuația de curs valutar are o anumită consistență valorică și persistență temporală. În privința condițiilor subiective, Curtea reține că, atât timp cât debitorul nu a provocat el însuși situația obiectivă reținută sau nu a avut intenția expres materializată de a se angaja în executarea unui risc supraadăugat asociat contractului de credit, înseamnă că în situația dată există impreviziune. Prin urmare, Curtea constată că diferențele de curs valutar de o anumită amploare, sub aspectul cuantumului și întinderii în timp, pot constitui, în sine, o situație de impreviziune, pentru că la momentul contractării creditului, deși părțile au avut în vedere o anumită fluctuație valutară inerentă oricărui contract convenit în monedă străină, nu se poate afirma cu drept temei că riscul astfel acceptat a depășit ceea ce este rezonabil. Totodată, Curtea reiterează faptul că nu există nicio relație între impreviziunea în contracte și situația financiară a debitorului, impreviziunea exprimând o tensiune intracontractuală, și nu una personală, ce transcende cadrului strict contractual,..

66) „...Or, textul de lege analizat, pe de o parte, nu reglementează nimic în privința persistenței în timp a riscului valutar în sensul caracterului său constant, continuu, ireversibil, iar, pe de altă parte, condiționează atragerea impreviziunii de o fluctuație de curs de 20% în raport cu data contractării creditului, ceea ce, din perspectiva cuantumului fluctuației, nu se poate subsuma riscului supraadăugat. Astfel, soluția legislativă preconizată nu se circumscrie condițiilor antereferte, din moment ce valorifică numai o fluctuație moderată a monedei creditului. Cele arătate mai sus sunt valabile și viceversa atunci când din cauza fluctuației monetare echilibrul contractual este rupt în defavoarea creditorului, însă, această ipoteză nu ține de obiectul Legii nr. 77/2016, ci al impreviziunii reglementate în mod generic în Codul civil,..

67) „Astfel, Curtea reține că reglementarea unei situații de intervenire a impreviziunii care valorifică o anumită diferență de curs valutar ce se cantonează în sfera riscului inerent, respectiv 20%, nu este proporțională cu scopul legitim urmărit, astfel încât reprezintă o încălcare a art. 44 din

Constituție și, implicit, a art. 147 alin. (4) din Constituție, ca urmare a nerespectării exigențelor constituționale referitoare la relația dintre dreptul de proprietate privată și impreviziune, stabilit prin Decizia nr. 623 din 25 octombrie 2016...

Ca atare, chiar dacă o fluctuație de 20% nu intră în sfera riscului supraadăugat, în niciun caz nu se poate susține același lucru în privința unei de peste 100%. Majorarea cursului de schimb valutar a condus la onerozitatea excesivă a obligației debitorului. Executarea a antrenat costuri exorbitante pentru debitor care este dezavantajat, dezechilibrul contractual fiind prezent. O dovada în acest sens o reprezintă tocmai declararea scadentei anticipate a creditului și vânzarea bunului imobil în procedura executiională, dreptul de proprietate asupra lui nemaiaflându-se în patrimoniul recurentei.

Pe de altă parte, chiar rămânând în registrul criteriului subiectiv apreciem că el nu poate primi valențe atunci când datorită evenimentului perturbator utilitatea socială a contractului este neantizată. În această ipoteză, chiar și în absența criteriului ruinei, soluția stingerii integrale a datoriei este singura care răspunde exigențelor de echitate. Este evidentă dificultatea excesivă a recurentei de a restitui împrumutul, chiar și ulterior momentului la care imobilul adus în garanție a fost valorificat.

În acest sens, în recurs se arată că petenta nu are în proprietate nici un bun, locuiește în chirie într-o locuință din fondul municipal, împreună cu fiul său, este singură și are în întreținere un băiat student la Timișoara și nu realizează alte venituri în afara salariului. Se mai indică că, în cazul obligării sale la plata în continuare a sumei de 942 lei lunar - reprezentând suma ce ar trebui reținută lunar prin poprire, suma rămasă la dispoziția sa va fi de 1284 lei lunar, pentru ea și fiul său student în anul I la Facultatea de Chimie, Biologie, Geografie, Timișoara, învățământ cu frecvență, fapt care i-ar face aproape imposibil traiul de zi cu zi, precum și continuarea facultății.

Pe de altă parte, banca a dat dovadă de atitudine neloială, atitudine de natură să determine onerozitatea excesivă a obligației debitorului și a încălcat îndatorirea de colaborare. Astfel, deși situația de criză a contractului era evidentă, nu a negociat condițiile contractuale, a declarat creditul scadent anticipat, a valorificat imobilul, iar acum continuă procedura executării silite. Or, rolul bunei-credințe este tocmai acela de a îndrepta erorile unei egalități și libertăți contractuale absolute prin instituirea unor îndatoriri de cooperare de care părțile trebuie să țină seama în situațiile de criză a contractului. În consecință, buna-credință a băncii nu poate fi reținută. În acest context, art. 969 Cod civil nu poate aplicat în mod izolat, el fiind indisolubil legat de dispozițiile art. 969 Cod civil, executarea cu bună-credință fiind un corolar al obligativității contractului.

Drept consecință, ținând cont de circumstanțele cauzei, remediul stingerii integrale a datoriilor reziduale este pe deplin justificat.

Așa fiind în temeiul art. 498 C.proc.civ., curtea va admite recursul declarat, va casa decizia atacată și, pe cale de consecință, va admite apelul formulat de petentă împotriva sentinței judecătorești, care va fi schimbată, în sensul că va fi admisă acțiunea formulată și se va constata stingerea datoriilor recurentei apelante față de creditorul intimat OTP Bank România SA, în calitate de succesoare în drepturi a băncii MILLENNIUM SA, datorii născute din contractul de credit ipotecar nr. 0807280025/29.07.2008.

Totodată, în baza prev. art. 10 alin. 1 din Legea nr. 77/2016, se va dispune întoarcerea executării silite pentru suma de 942 lei reținută la data de 07.07.2016 din veniturile recurentei aferente lunii iunie 2017.

Aceasta intrucât, în interpretarea textului art. 10 din Legea nr. 77/2016, în doctrină s-a relevat că nu se poate face abstracție de faptul că mecanismul dării în plată poate fi utilizat ca o formă de încetare a contractului, executarea sa nemaiputând continua. În cadrul ei, are loc o modificare substanțială a prestației pe care debitorul o datorează creditorului, obiectul acesteia fiind schimbat dintr-o obligație de a face într-una de a da. De altfel, reținerea sumei este contrară dispozițiilor imperative ale art. 6 și art. 8 alin. 3 din lege.

Fără cheltuieli de judecată.

**PENTRU ACESTE MOTIVE
IN NUMELE LEGII
D E C I D E :**

Admite recursul declarat de recurenta [REDACTED] împotriva deciziei civile nr. 232 /04.10.2019 pronunțată de Tribunalul Satu Mare în dosar nr. 8765/271/2016* pe care o schimbă în tot în sensul că:

Constată stingerea datoriilor recurente apelante față de creditorul intimat OTP Bank România SA în calitate de succesoare în drepturi a băncii MILLENNIUM SA, datorii născute din contractul de credit ipotecar nr. 0807280025/29.07.2008.

Dispune întoarcerea executării silite pentru suma de 942 lei reținută la data de 07.07.2016 din veniturile recurente aferente lunii iunie 2017.

Fără cheltuieli de judecată.

Definitivă și executorie.

Pronunțată în ședința publică din data de 28.05.2020.

PREȘEDINTE
MIRELA BUDIU

JUDECĂTORI
SIMONA AL HAJJAR

AXENTE-IRINEL ANDREI

GREFIER
RALUCA ELENA OPREA

Red. SAH dact. GC
4 ex/

Jud. apel: Ileana Daniela Aedelean Waltner, Nela Borcutean

Pentru conformitate
cu originalul.

Grefier,